

اقبال خود بطریق یلغار ہاں ناحیت روان شدیم۔ ہنوز رایات منصورہ بہ کشمیر در نیامده بود کہ بہادران
 نصرت منش کہ بحسب ضرورت ہمراہ این فرقتہ طاغیہ گردیدہ بودند قابو یافتہ سرآن سرمایہ فساد را
 بدرگاہ والا آوردند۔ چوں این مالک بیامین برکات قدوم عالی ہیبط امن و امان گشت۔ معاودت
 فرمودہ بہادر الملک لاہور نزول اجلال شد درین هنگام حاکم سیستان و مٹھہ و نواحی سندھ کہ سر راہ
 ایران است۔ باشکر نصرت قرین از بخت برگشتگی در پیکار بود و راہ عراق مسدود فرستادن ایچی در
 توقف اقتاد۔ اکنون کہ خاطر اقدس از ہمہ امور فراغ یافت و سیستان و مٹھہ در سلک مالک محروسہ
 درآمد و مرزا جانی بیگ مالک آسجا باستان بوسی استعاریافت۔ چوں نقوش مذاست گذشتہ و صرف
 عقیدت آیندہ از لوج پیشانی او ظاہر بود آن ملک بچنگ گرفتہ را باز با و مرحمت فرمودیم۔ و راہ
 عراق و خراسان نزدیک تر و این تراز سابق پدید آمد۔ مشاڈ الیہ را رخصت فرمودیم و سلازل الکریم
 مخلص معتقد ضیاء الملک را فرستادیم و چندے از مقدمات بخت اساس و کلمات خیریت اقتباس بزبان
 او تفویض یافت کہ در وحدت سرائے خلوت ابلاغ نماید و نیز حقیقت احوال ایران را از قرار
 واقعہ ہمیدہ معروض دارد و برنے از سوخات این دیار بہ تحویل خواہر ابونا صر فرستادہ شد کہ بہ تفصیل
 علیحدہ بگذارند مرحوم آنکہ این دولت خانہ را خانہ خود دانستہ بر خلاف ایام گذشتہ سلوک نمایند و
 ارسال رسل و رسائل را کہ ملاقات روحانی و مہاست معنویست ہموارہ از شمائل یک جہتی و یگانگی
 شمارند حق سبحانہ و تعالیٰ آل نقادہ خاندان اصطفی و ارتضا و خلاصہ دودمان اجتبا و اعتلا را از
 سکارہ و مکائد آنرا الزمان محفوظ و معنون داشته بہ تائیدات غیب الغیب موید و مشید دارو۔

نامہ حضرت شاہنشاہی بوالی و ولایت کا مستنصر

ایزدیہاں آراچی راستائیش و آفرین کہ نزد ہنگاہ عالم را بہ فریب آگہی مردم پذیر اسے نور
 گردانید و این شکر آئین را بلوامع داد و ہئی فرمان روایان و الافکوحہ آسودگی کرامت فرمود
 آئین آگاہ دلان بیدار بخت آں تواند بود کہ شناسائی بہین بخشہا سے الہی شدہ سجدہ دنیایش بدگاہ
 داوار بہیہال نمایند و بہ گزیدگی اندیشہ و سنجیدگی کردار سپاس گزار سی را اساس نهند و سر آمد
 کار ہائے شائستہ آنکہ چراغ قدردانی افروختہ باندا زہ آں دوستی و خیر سگالی بجا آورند۔ بنا بر
 آں چشم داشت از آل نقادہ دودمان عز و علا و عنادہ خاندان مجددی امتلا آنست کہ نظر بر
 وفور عنایت ایزدی کہ در بارہ آں نیاز مند عقبہ کبریاست و سلاطین روزگار اورنگ نشینان
 زماں سلسلہ جنبان معاودت و یک جہتی شدہ ہموارہ بار سال و رسل و رسائل بہ بخت پیرائے خاطر

مقدس سے گردن آں گوہر اکلیل سعادت باوجود چندین روابط بیشتر از ہمہ طریق مراسلت کشادہ
 چہرہ آرائے خوب کرداری شوند۔ خصوصاً کہ گلستان ہمیشہ بہار کشمیر و روضہ تصرف ادایست و در
 قاہرہ در آمدہ و قرب مسافت دست دادہ باشد۔ راہ صفوت کہ بہ محبت و یگانگی کشودہ از نفاہ
 ہندوستان کہ جمع ہفت اقلیم است۔ ہر چہ خواہش باشد۔ بے حجابانہ استعارہ نمایند۔ و ما را استظہاراً
 سترگ دانستہ جو تبار بخت مندی را یہ اسب سازند و دریں ہنگام کہ عرصہ دلپذیر کشمیر مورد رایات
 گیتی کشادہ۔ چنان بہ مسامح اقدس رساتیدند کہ در پیشین زمان سعادت منشی و ہوشمندی شاہ محمد
 را بر سیم رسالت فرستادہ بودند۔ باعث مزید عاطفت خیر آسمان پیوند شد۔ چوں در نیولا او
 حوادث زدہ از راہ حجاز بدرگاہ مقدس آمد نو از شکر دہ روانہ فرمودیم۔ تا جلالی مکارم و
 جزائل عاطفت ماد نشین آں قرۃ العین سلطنت گرداند۔ دیگر چنان بہ پیشنگاہ باطن قدسی پر تو
 سے دہد کہ یکے از طرز و انان محفل ہمایوں را بہ ایچی گری خوارخصت فرمائیم۔ سہ سچہ مسلحت دیدہ
 آں دوحہ دو دمان اجلال باشد بوقف ابلاغ رسانند و آں سجا کہ وقوف بہ اسوال زمانیاں شمع
 افروز دیدہ و ریت ہموارہ جو یائے سوا رخ اقلیم بود ازاں نسخہ خوانش فراد استانی سے
 خواہم مدتے است کہ از خفا خبر منقح در میان نیست۔ آںچہ از ادعا آں ناحیہ معلوم شدہ باشد
 بہ تفصیل رقمزدہ کلک انحصاص گردانند کہ زمانہ و اسے کیست و پاک آویزش و اردو و روش
 پاسانی و معدلت پڑہی برچہ حال است و از دانا یان نکمت اندو۔ بتر بہ کارہ جنگ۔ بیان
 نفس و وقتوں کہ امروزہ وال ولانت بزم افاضت گرمہ دارند چہ کسانند و برچہ کیش اندو
 از تا در دکاران ہنر پرور و صنعتہائے غرابت بخش کرام نازہ شہرت پر روسے دارد و بہجت
 آنکہ برخی از سخنان دل آویز را زبانی نیز گذارش نماید۔ عمدتاً خواص ابراہیم را فرستادیم و
 فتاح کہ از بزرگانان جہاں نوردست و باین عقبہ اقبال بازگشت دارد و ارادہ سیرتائے
 کند۔ زیادہ چہ نویسند و السلام بہ

نامہ حضرت شاہنشاہی بہ مشرفائے کرام مکہ معظمہ متورصانہا
 تعالیٰ عن عالم النفس والافاق

الحمد لله وكفى وسلام على المجتبه المصطفى وعلى عباده الذين اصطفى سيما على مشرف الشرف المحقق

چون ہمگی توجہ اشرف اقدس مصروف بر آنست کہ طوائف اناام از خواص دعوام دکافہ بر ایا
وسائر رعایا کہ درائع بدائع حضرت منعم اندجلیت نعاذہ مرثہ الحمال و منشرح البال بودہ در ادائے
مراسم عبادت و لوازم طاعت مواظبت نمایند و لوجه من الوجوه دست تسلط و تعسفی اہتائے
روزگار بحال خلق اللہ خصوصاً مجزہ و فقر ادر از نگردد و خلایق بقدر میسر بوسیله جمیدہ ما از موامد
نعیم وافرہ کہ بہ عنایت الہی تقسیم آن مفوض بپاشدہ محفوظ و متذوق باشند سیمسا ساکنان آن خیر البلاد
و متوطنان آن احسن البقاع علی الخصوص زمرہ منتجان خاصہ آن موقوف مقدس کہ محل ورود
جنود ملائک و عنایت مقصد و مقصود صدر نشینان مشکین فیہا علی الاراک است۔ شمول فیوض
و عواطف ما باشد۔ یما علی ہذا قرار یافتہ کہ ہر سال یکے از ملازمان در گاہ خلایق پناہ را کہ بزیاد
حسن ظن متصف بودہ باشد میر حاج ساختہ ادرارات و انعامات از تقوود و اجناس بقدر تفاوت
درجات و تناسب طبقات سے فرستادہ باشیم چون در سنہ تسع و ثمانین و تسمائے بعضے نمک ترکان
قدم از جادہ اطاعت بیرون پناہ طریق یعنی پیمودہ بودند و باعث تفرقہ خاطر عباد اللہ گشتہ
بنابر ان ہیبت رفع و دفع فتنہ باغیہ بخلیص مجزہ از مکائد اشرار متوجہ صوبہ ممالک پنجاب و کابل
شدہ بودیم۔ بتائیدات الہی و توفیقات نامتناہی با عساکر بسیار و اقبال بسے شمار تا کابل سیر
واقع شد و روز سے چند کابل پنجم سراوقات عزوجل گشت۔ الحمد للہ کہ تادیب و تنبیہ مخالفان
با حسن طریق کردہ شد و ہر کس ہر جا کہ بخت باطن و قبح سریرت خود خیال فتنہ کردہ بود۔ بکتم عدم
رفت۔ مجدداً بمقتضائے مراجع ذاتیہ و مراسم جلیبہ عہد جرائم محمد حکیم مرزا نمودہ۔ کابل را با و
عنایت فرمودیم۔ بشرطیکہ در احیائے مراسم شریعت نر ماسعی جمید نماید و در ترفیہ احوال
عباد اللہ نہایت بہد و جہد بجا آورد و از انجا مراجعت فرمودہ دار الخلافۃ العالیہ مستقر آیات
نظر آیات شد و بواسطہ کعبت و شامت این طائفہ باغیہ در سال مذکور از رسالی نیرات
میردات حرمان دست داد۔ امید کہ من بعد قضاے این معنی نشود و دیگر مصحوب شیخ عبدالبنی
و محمد دم الملک و حکیم الملک جدا جدا سوائے مبلغی کہ در طومار مرقوم شدہ بود۔ کہ بشرقائے
عظام و قضات کرام و بعضے مصارف شریفہ دیگر بے مشارکت احدی با سر و الکتان رسانند
باید کہ تفصیل آن مبلغ بکیفیتی کہ مشارایم رسانیدہ باشند بہر شرفا و قضات نوب نییدہ فرستند
کہ ملاحظہ نمودہ شود و چون حکم شدہ بود کہ بعضے از اشیائے عزیزہ و نفیہ کہ در نظر آید مبلغ و فائز کند
بعضے مبلغ معبود را صرف آل کردہ اتباع خواهند نمود۔ بنا بر آن تعیین آن مبلغ نشدہ۔ دیگر

چنان بسماع علیہ رسید کہ بعضے اشرا فرجاریہ نسبت فضائل مآب کمالات اکتساب شیخ معین الدین محمد ہاشمی شیرازی بمقتضائے بغض و عداوت و حسد تہمتی کردہ در مقام ایذا و اہانت مشار الیہ شدہ بودند و در ان اثناء مذکور نموده بودند کہ در رسالہ کہ بنام نامی ماموش ساختہ فرستادہ بود۔ بعضے سخنان کہ موافق شریعت اہل و موافق ملت انہر نبودہ مندوج بود۔ مخفی و محجب نباشد کہ آل محض افترا و بہتان و عین کذب و طغیان بودند و خود با لہد من شرور انفسہم اصلاً و قطعاً از مشار الیہ امری و حرفی کہ مخالف معقول و منقول بودہ باشد سماع اشرف اقدس نرسیدہ و از ان باز کہ بعقبہ بوسی مشرف شدہ۔ بغیر از صلاح و تقوی و اتباع شریعت محمد مصطفی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم امر سے دیگر معلوم خاطر اقدس نشدہ باید کہ آل شررہ فخرہ و حسدہ مردہ را تہنید و تادیب نمایند و مشار الیہ را از دست ظلم و ستم اہل فتنہ و فساد نجات بخشند و عجب از بعضے ناقصان کہ این افترا ہائے صریح کہ بلکہ وہیبیان تصدیق نہ نمایند۔ اصفا نمودہ در صد و آزار این نوع مردم سے شونہ باید کہ امثال این مردم را از ان اکتہ شریفہ بیرون آوردہ راہ نہ ہند و خاطر اشرف ما را متوجہ انتظام احوال ستودہ مآک خود دانستہ و در ان بقعہ قدسیہ بادعیہ ماثورہ اشتغال نمودہ تا ہنگام ملاقات حقایق احوال و سوانح ایام راسے نوشتہ باشند کہ ہر آئینہ با عتبہ مزید توجہ عالی خواہد بود و والسلام :

مفاوضہ حضرت شاہنشاہی بدایان پان فرنگ

سپاس بے قیاس نثار بارگاہ بادشاہ حقیقی کہ مملکتش مصون از صدمہ زوال است و سلطنتش مامون از لطمہ انتقال فضا کے بدیع تمامی زمین و آسمان گوشہ ایست از اقطاع ابداع او و بیدائے نا پیدائے لامکان قطعہ ایست۔ از جہان اختراع او مدبرے کہ انتظام عالم و نظام بنی آدم بدستیار عیقل بادشاہان عدالت پیشہ و پایمردے عدل شہر یاران نصفت اندیشہ منوط و مربوط ساختہ مقدر سے کہ مرابطہ بخت و مضابطہ موت طنطنہ ایلاف و القیام و ودیہ امتزاج و استیناس در افراد کائنات و انواع مکونات انداختہ و درود نامحدود ہدیہ ارواح طیبہ معاشر انبیاء و رسل علی نبینا و علیہم الصلوٰۃ والسلام کہ سالکان اصوب طرق و ہادیان اصلاح سبل اندھوماً و خصوصاً بعد بر ضما ئرار باب بہائے کہ مقبوس از انوار ولایت و تجلی از اشعہ حکمت و درایت اند۔ مخفی و محجب نیست کہ دریں عالم ناموت کہ مرآت عالم لاہوت است۔ سپنج چیز سے

بر محبت فائق نیست و هیچ امر سے چوں مودت لائق نہیں ہے بہ ہمارے صلاح عالم و نظام کون را
 بر آورد و تالیف ہماوردہ اند۔ و در ہر دلی کہ آفتاب محبت پر تو اندازد۔ جہان جان و عالم روح
 و اہل را از ظلمت بشری سے پروازد۔ کیفیت و تفتیکہ در سلاطین کہ صلاح این طائفہ عظیم عالم
 و عالمیان است متحقق شود بناً علی ہذا ہمگی بہت عالی نعمت بآں مصروف است کہ روابط محبت
 و داد و وضو ابط و ارتباط و اتحاد میان عباد اللہ ہو کہ مشید باشد سیماد و طائفہ علیہ ملوک کہ بجزید عنایت
 الہی شرف اختصاص دارند خصوصاً بآں سلطنت مآب عنایت قباب مورد تجلیات معنوی بھی
 مراسم عیسوی الفنی عن التعریف والتوصیف کہ تفوق نسبت بوساطت ہمہ انگی متحقق است و رعایت
 حقوق جوارد محبت بآں عمدہ سلاطین نامدار متحقق ہو کہ و از اشرف مقتضیات محبت جانی و اکمل
 موجبات مودت روحانی تالیف صورتی و تانس ظاہری است چوں بواسطہ موانع عظمی و بواسطہ
 کبری احراز مشاہدہ جسمانی در پردہ توقف سے ماند۔ امر سے کہ خلف آں شرف تواند شد
 ارسال رسل در سائل است۔ کہ ارباب فطنت و ذکا آرا قائم مقام مکالمہ و ناسب مناسب مجاہدہ
 سے دانند امید کہ علی التواتر و التوالی ابواب رسل و رسائل از جہان بین مفتوح باشد۔ و سوانح احوال و
 لطائف آمال از طرفین بین و منتشر گردد و ضمیر منیر واضح خواهد بود۔ کہ با اتفاق جمیع ارباب ملل و نسل
 و اصحاب دین و دول نشائین دینی و دنیوی و عالم صورتی و معنوی مشخص و معین و مدلل و مہرین است
 کہ نشاء صورتی دنیوی در برابر نشاء معنوی اخروی چه قدر دار و عقلا سے روزگار و کبرائے ہر دین و در تکمیل
 این حالت ثانیہ ظاہر ہر چه قدر مساعی جمیلہ و داعی جزیلہ با قدم میرسانند و خلاصہ اعمار و زبده اوقات
 را در استحصال مقاصد صوریہ بچہ طریق صرف سے سازند و در مستلذات سریع الزوال و مشہیات فریب
 الا انتقال چگونہ مضحی و منہک اند۔ اللہ تعالیٰ مارا بمحض عنایت انلی و ہدایت لم یزلی خود با چندین
 مشاغل و عوائق و روابط و علائق ظاہری در طلب خود کراست فرمودہ و با آنکہ ممالک چندین سلاطین
 عالی مقدار را در حوزہ تصرف ما در آورده و بمقتضائے عقل در انتظام و التیام این ممالک برہنجی
 کہ جمیع رعایا و کافہ ہر یا مرفہ انحال و منشرح البال باشند۔ سعی باید نمود و توجہ بریں باید داشت
 اما الحمد للہ کہ استرغنائے الہی و شوق ماہوالحق سر ہمہ مطالب و فائز ہمہ مآرب است و چوں اکثر
 ابنائے روزگار اسیر بقہ تقلید اند۔ ہر کہ طریقہ آبا و اجداد و اقارب و معارف مشاہدہ سے نماید
 بے آنکہ تامل و در دلائل و براہین نماید۔ آں کیش کہ در اہل آں نشو و نما یافتہ اختیار سے کند و از
 شرف متحقق کہ علت غائی ایجاد عقل است محروم سے ماند۔ بنا بر اں در اوقات طیبہ با دنیا باین جمع

ادیان صحبت و اشته۔ از کلمات نفیہ و مقاصد عالیہ ہر کلام مستفید و مستفیض سے شویم۔ چل تباین السنہ و تغیر لغت در میان است۔ لائق آنکہ بار سال این طور کیکہ آن مطالب عالیہ با حسن عبادت خاطر نشان کند سرور سازند و بسبح ہمایوں رسیدہ کہ کتب سماوی مثل توریت و انجیل و زبور بزبان عربی و فارسی در آورده اند۔ اگر آں کتب مترجم با غیر آں کہ نفع آں عام دفائد آں تام باشد۔ در ای ولایت بودہ باشد فرستند درینو لا بجهت تاکید مراسم و داد و تشدید مبانی اتحاد سیادت مآب فضائل کتاب صادق العقیدہ والاخلاص سید مظفر را کہ بہ مزید التفات و عنایت سر فراز و مخصوص بودہ فرستادیم سخن پند بالمشافہہ خواهد گفت اعتماد نماید و ہوارہ ابواب مکاتبات مراسلات را مفتوح دارند۔ والسلام علی من اتبع الهدی۔ ۲۰ شہر ربیع الاول سن ہجری و نوونگاشہ شد :

نشان حضرت شہنشاہی بجوان بخت و لائزاد ہزارہ مراد در وقت مرزا از کشمیر

فرزند سعادت مند بر خوردار قرہ باصرہ دولت و اقبال مزہ ناصیہ عظمت و جلال ورة التاج فرخی و فیروز مندی واسطہ العقد سعادت مندی و حق پسندی صاحب السداد والرشاد شاہزادہ مراد بعد اطف روز افزون شاہنشاہی و مراجم از حد بیرون ظل الہی اختصاص یافتہ بداند شکر ایزد جہاں آراستے را کہ یورش عرصہ دلکشائے کشمیر خاطر خواہ با انجام رسید۔ و منافعان دولت قاہرہ بجزائے خود رسیدند و آں گلستان ہمیشہ بہار از حسن و عاشاک اہل فتنہ و فساد پاک شد۔ ز آغاز اورنگ آراستے ہستی و عنفوان تخت نشینی و معدلت روایے ماہوشندان آگاہ دل اند کے بقلا دوزی بخت بیدار تو اند پے پرو کہ حضرت دوار جہان بخت خرد آفرین چگونہ مرتہائے بزرگ و لطفہائے شگرف کہ در حوصلہ روزگار در نیاید بما عنایت فرمودہ است و مجدداً آنچہ از جلائل عنایات الہی و جزائل عطایائے نامتناہی کہ دریں یورش نسبت بایں نیاز مند در گاہ الہی بظہور آمد۔ شکر آں بکدام زبان گفتہ آید کہ شرح شمشہ ازاں در وسعت آباد دل نگنجد۔ و ہر گاہ چین باشد۔ اند کے از بسیار آں در وقت با کجا گنجائش داشته باشد۔ لیکن رسے است بنجیدہ دردشے است پندیدہ کہ بزرگان خدا اند کے از عطایائے الہی بران مخلصان در گاہ و ہوا خوانان دولت سے گویند تا اول بقدر خود با شکرانہ ایں موافقہ والا نمایند و ثانیاً چرائے در راہ تار یک سرگردان باویہ ضلالت افزوختہ بشا ہر اہ عقیدت و اخلاص رہبری فرمایند۔ از انجملہ آنکہ در روز دہم ماہ مرداد الہی سن سی و ہفت کہ عین اشتداد برسات و

طنیان با دو باران بود بر نہی کہ کہن سالان ولایت پنجاب کمتر ازین قسم باران درین حدود نشان سے
 دادند۔ بعض القاسمے ربانی والہام یزدانی عزیمت کشمیر بخاطر جہاں کشا افتادہ نہضت فرمودیم۔ باوجود
 آنکہ جمع اولیائے دولت را مرخص نمود و آنہا کہ بزمید عنایت اختصاص داشتہ رخصت سخن کردند و
 بارگاہ اعلیٰ خاتانی داداشتند۔ بروشنی کہ سخن سرایان مزاجدان بعرض رسانند۔ تا عظمی ہو ا و
 فراوانی باران بعرض مکرسانیدند۔ چوں رہنمائے اس کار شکرگف ایزد جہاں آرا بود بمساج قبول
 یافتاد و بتاریخ مذکور توجہ فرمودیم۔ و از بدائع عجیبہ آنکہ در ہمیں روز دولت افروز کہ رایات
 اقبال از لاہور نہضت فرمود۔ در ہماں تاریخ گل بخت برگشتہ مراد از یادگار بہا بکار قرابت مرزا
 یوسف خان بہ بعضیے از او باش کشمیر اتفاق نمودہ۔ یعنی ورزیدہ مایہ فتنہ و فساد شد و از عزائب
 عظیمہ آنکہ در ہماں روز کہ بکشتی نشستہ از دریائے لاہور عبور سے فرمودیم ملہم غیبی بزبان گوہر بار
 داداد۔ کہ از باریا تمہائے مجلس معانی ناگہاں پرسیدہ شد کہ این بیت از کیست و در حق کدام
 کل بے مغز گفتمہ شدہ است۔ شعر

کلاہ خسروی و تاج شاہی بہر کل کے رسد عاشا و کلا

رایات اقبال چند منزل رفتہ بود کہ خبر طغیان آل کل سرگشتہ رسید دانستہ شد کہ مشیت ایزدی
 درین بر آمدن آنست کہ سزائے آل بد کردار دادہ شکر الہی بجا آوردہ شود۔ درین کار اہتمام
 رفت۔ مخلصان را پایۂ اخلاص افروز و دیگر اہل بے اخلاص را اخلاص پدید آمد۔ و از امور
 عجیبہ آنکہ درین هنگام کہ خبر شورش کشمیر ویرا چھے آل بید و لٹان مخدول العاقبتہ رسید۔ ایزد
 بچوں بزبان ما آوردہ کہ اورا از ہماں لشکر او جمعی وقت یافتہ جہنم آباد فرماہند فرستاد و غریب تر
 آنکہ فرمودیم کہ ظہور این توفیق شایستہ در بر آمدن نیر نورانی سہیل بیانی خواہد بود و این بیت
 بر زبان مقدس آمد۔ فرد

ولد الزناست حامد منم آنکہ طالع من ولد الزنا گش آمد چو ستارہ یمانے

مگر فرمودیم ہمیں کہ سہیل بیانی طلوع نماید آل کم اصل را سزایش دادہ خواہد شد۔ ما در او چوں
 از لولیان است۔ در اصل خطائی رفتہ است کہ چنین نابائتگیہا سر سے زند و نزدیک بر آمدن
 آل ستارہ اقبال بعضیے افتخاران اخلاص اندیش کہ در سلک مخالفان منسک بودند۔ بالتفارق
 بعضیے ترکمان حقیقت کیش کہ ہم ازاں گروہ بود۔ دوش آل مخدول را از بارگراں سر کل بے
 مغز و نجات دادند۔ و از عطیات الہی آنکہ چناں بر زبان دادہ بودیم کہ از آغاز فساد

تا بگویم فرود رفتن او کمتر از دو ماه و زیاد از چهل روز نخواهد کشید چون اہل محاسبہ حساب کردند پنجاہ
 ویک روز مدت فتنہ او گشتہ چہ در و او از دہم مرداد الہی سن سی و ہفت روز آغاز بیدولتی او بود و
 سہ شنبہ سی و یکم شہر یوزمان فرود رفتن او ہا ویہ نیتی است۔ و چون کشمیر مستقر ریات و دولت گشت
 آغاز اشتداد و زمستان بود۔ قریب یک ماہ برائے اسودگی رعایائے آل دیار توقف واقع شد۔
 دریں اثناء بر زبان الہام ترجمان سے گذشت کہ چہ خوش باشد کہ در ہنگام نہفت سجانہ ہندوستان
 چون عساکر گردوں مآثر از چگلی بگذرد و در آن وقت برف بارو تا ہندوستانیان کہ داخل مسکراقبال
 اند۔ و باریدن برف ندیدہ اند۔ محفوظ و مسرور گردند۔ و ہم آسپے از کثرت برودت ہاں گرم سیران
 نرسد چہ گذشتہ چگلی جائست کہ ہم روسی بہ کشمیر دارو ہم جانبی بہ ہندوستان بنازم لطف پروردگار
 خود را کہ چگونہ عنایت ہائے کند۔ ہماں زمان کہ ما بدولت بعد از یک ماہ ازیں سخن از چگلی گذشتہ بودیم
 کہ در اثنائے راہ برف باریدن گرفت و در آن روز دوسہ و نہ برف بارید و سرمدینی اہل غواہیت
 شد مراسم سپاس الہی را چگونہ تو انعم ادا کرد و بعد از مور و چندین الطاف الہی بہ بدرقہ اقبال ایزدی
 نوزدہم وی ماہ الہی بہ لاہور نزول اجلال واقع شد چون ہماں ایں حدود بصنایت الہی انجام یافتہ
 بخاطر اقدس چنال سے رسید کہ چوں کافہ خلائق ہندوستان کہ ہو کردہ دیدار نور بخش ما بودند۔ بدتیت کہ
 محروم اند برائے خوردنی آہنہا پیشتر از نوروز عالم افروز کہ دو ماہ و چیز می ماندہ بود۔ بہ توفیق ایزدی
 متوجہ ہندوستان شویم و گاہے بخاطر الہام پرورد چنال سے رسید کہ بعد از فراغ جشن نوروزی اندیشہ
 مالک کشا از ملکن بطون بمنصہ ظہور آید۔ باید کہ شکرانہ ایں مواہب عظمیٰ بجا آوردہ مسرت پیرائے
 خاطر گردد۔ مشورہ حضرت شاہنشاہے بنجانخانان سپہ سالار ولد محمد بیگ خان در واقعہ را جبہ پیر بر اہتمام
 خلافت و فرمانروائی اعتماد سلطنت و کشور کشائی نص خاصیم شجاعت و بختیاری آب گوہر حقیقت و
 جانپاسی سیف مسلول بازوئے شاہنشاہی بیج مصقول مرکز دشمن گاہے طراز آستین ابہت
 و اجلالی گوہر سریر دولت و اقبال محزون اسرار خلیفہ الہی مجمع اطوار خدادانی و ہوا خواہی مقدمہ الجیش
 مبارک جہاں ستانی تقدیمہ الجیش محافل کام بخشی و کامرانی مونس وحدت سرائے حضور محرم خاص
 النخاعن سرائے سرور رفیق طریق دار الملک دانائی حریف حقیق بیت العمور و کشائی خلف الصدق اعظم
 و اعالیٰ واسطہ العقدہ معان و معالی مطرح انظار عنایت مورد اعطاف قدسی سرائیت تدوہ خواہن بلند
 مکان عمدہ مریدان سعادت نشان یار و فواد فرزند بر خودار مبارز الدین خانخانان سپہ سالار مجبول
 شرف عواطف سلطانی و وفور جلالت مراحم جہانبانی عزرائی و شرف استظہار یافتہ بدانند کہ

دریں ایام عیش و نشاط و ہنگام جشن و انبساط کہ اسباب خرمی آمادہ و ابواب بے غمی کشادہ از ہر طرف نوید فتح و نصرت بگوش اہام نبوش سے رسد۔ بحسب تقدیر چشم زخمی بہ لشکر فیروزی اثر کہ بہمت تغیر ولایت سواد بچور تعیین شدہ بود رسید۔ باوجود آنکہ تمام ولایت مذکورہ در حوزہ تصرف در آمدہ بود۔ افاغندہ ملائمہ در خلال جبال نخچی و متواری بودند و روس لشکر بے ملاحظہ خرم و تدبیر تعاقب سے کنند اکثر آل مخدولان را بہ قتل و نہب رسانیدہ متوجہ آستان پوسی سے شوند۔ چوں امر سے از پردہ غیب ظاہر شدنی بود تمام احتیاط از دست و انایان لشکر رفتہ در شباب صعبا بے وقت گراں بار روال سے شوند۔ ووزک از انتظام سے افتد و از اطراف کتل آل ناعاقبت اندیشاں بہ قدر دست درازی سے کنند۔ مردم سراسیمہ شدہ را از دست دادہ مجتہ کثیر از کوہ سے اقتدہ دین اثناعشر عمدہ محرمان را زیدہ مصاحبان دم ساز صاحب فطرت عالی عنوان مثال بے مثالی نقادہ مقربان در گاہ خلاصہ ملازمان ہوا خواہ انجن آرائے حریم بادشاہی باریک ہیں دقائق آگاہی ہمدم و لکشائے مجلس خاص محرم خلوت سراسے وفا و اخلاص رنگ آمیز روز عشق و محبت نخل بند صدائق خلوص صدق و عقیدت طالب بے قرار راہ حقیقت طلبی و حق جوئی عاشق اطوار حق گذاری و حق گوئی نقشبند طراز معنی آفرینی نکتہ پیوند بساط ہم زبانہ ہم نشینی و قیقہ یاب سراسر سلطانی رمز شناس علم مزاج دانی گرہ کشائے خاطر مشکل پسند صیقل نمائی ضمیر آسمان پیوند۔ سر حلقہ دائرہ نکتہ سازان سر دفتر انجن سخن پردازان جلس مجلس انس انیس خلوت قدس مصاحب دانشور راہ بربر کہ خود را در محبت مادر با ختمہ بود و پیش از ندا شدن در راہ اخلاص ماندا ساختہ۔ باوجود تعلق دنیوی کمال بے تعلق داشت و با گرفتاری ظاہری سراسر رقم آزادگی سے نگاشت۔ ناگہاں ازیں جہان فانی و خاکدان ظلمانی رخت اقامت بر بست و قالب عنصری او در ہم شکست و سلوک برہی کہ ہمہ را ناگزیر است۔ اختیار نمودہ و جلیباب اختفا و نقاب عدم مخفی و محجب گردید ازیں واقعہ جاں فرسائی و مادہ اندوہ افزائی عیش بھل سپر نشاکل منقص و مگد شد و خاطر دریا مفاطر غبار آلودہ گردید اگرچہ مزاج گرم روال شاہراہ و فاد و فاق آنست کہ در کار قبیلہ گاہ خود جان نزاری و جان سپاری نمایند۔ لیکن چشم داشت آن بود کہ در خدمات بلند و تردت ارجمند این معنی بظہور رسد از حد و ث این مصیبت اتفاقی ملالت تمام روی داد۔ و اقوام حزن و اندوہ پیرامون خاطر اقدس گشت۔ افسوس ہزار افسوس کہ بادہ این نخمانہ درد آلودست و نہایت این شکرستان ہلاہل اندوہ و عالم مرانی ست تشہ فریب و منزلت پر فراز و نشیب مستی این بزم را در پے خمار سیست و عاقبت این سودا

در سر بخاری بواسطہ بعضے مواعظ کہ آمدن اعلیٰ و مردم بیگانه و پختن گدازشت که خود متوجه شدہ نعلش او
را بچشم صورت ہم سے دیدیم و آن علونف و ہر بانیہا کہ مارا باہر بود۔ ظاہر سے فرمودیم تا ارباب
ظاہر را حالت عنایت و التفات ما ظاہر سے شد کہ تا کہے کہ در راہ ما یا خلاص و عقیدت رفتہ ما
اور اچہ قدر سے خواہیم۔ اگر چہ بیدیدہ بصیرت این منظور شدہ خاطر نشان ارباب معنی شدہ است

تا چوں بگویم کارداریم۔ این گره درون ماند۔ شعر
کہام دل کز این واقعہ جگر خون نیست کہام دیدہ گزین حادثہ جگر خون نیست

این تودہ خاک گذشتی و گذاشتی است و ہیں تیرہ مفاکسہ کردنی و انپاشتنی پیوند ماہر بریدنی
است و خونماہا ہمہ کشیدنی اگر چہ ہمیشہ خیال آل مسافر راہ عدم دریش نظر والا حاضر است و
بدائع شمال آن مجاور عالم قدم بھنورا قدس ظاہر و از شکستن کالبد فاک و پنهان شدن شیخ سیمانی
معلوم کہ در نظر در بین و فرد حقیقت گزین چہ تفاوت خواہد بود۔ اما نظر بعالم بشریت کہ اقتضائے
ترکیب عناصر و الیدست از جدائی ظاہر آن عدیم المثال آثار عالم و شمس عظیم در شہرستان باطن
راہ یافتہ کہ عبارت در تعبیر آن حالت کوتاہ است و اشارت نیز بصد کوتاہی عذر خواہ لیکن بیدیدہ
سریرت و با صرہ بصیرت مشہورست کہ آنچه از کتم عدم بوجود آید و از ملا وجود باز عدم سے
رود۔ بارادہ متکفل نظام کل است خموشیدن بہ از خرویشیدن ست و آرمیدن باز جو شیدن در
صورت بنیر از رضا بقضائے الہی و تسلیم بتقدیر ازلی مسلکی تویم و منہج مستقیم نیست۔ باید کہ آل
رکن السلطنت نیز راہ مصابرت پیش گرفته از ارادہ خود گذشتہ۔ بارادہ الہی سازد و بقیہ انقاس نفسیہ
مربوبہ مرضیات واجب تعالی نماید۔ و لمحہ بے فکر حق شناسی و ذکر حق جوئی نباشد خود سے دانند
جمعی کہ از قید تقلید بجات یافتہ بسر منزل تحقیق پسے برند۔ در ہر زمانے کیا ب و عزیز الوجود اند
فرض وقت آنکہ بادای و ظائف شکر این علیہ غلطی کہ از مشرب عذب تحقیق بہرہ وانی و آرد۔
اشتغال نمودہ وجود با وجود ما را عنیمت بگری شمر و خیال کند کہ در آن زمان کہ آل بیشتر و قافلہ بن
محل اقامت ازین مراستے عمار بندد آن یار و قادر قدوہ بحران راز بودہ است۔ داوریہ
آں وقت از جلائل عنایم الہی سے دانستیم۔ الحال خود ملاحظہ نماید کہ عنیمت بودن او در چہ در چہ خواہ
بود۔ حق سبحانہ و تعالیٰ اور در سایہ دولت ابد پیوند ما بر خود دار گرداناد و ما را بر تارک سعادت
او کا حکار با بحد بعد از سنوح این نائبہ فریب بھمت تدارک و تلافی عمدۃ الملک راہ ٹوڈرل را با جنود
ملک و فوجین فرمودیم۔ مشارالیه از روسے کمال تدبیر و تہور و راندک فرستے تنبیہ بر اصل نمودہ

آل ملک را در حوزه تسخیر در آورده - المنة لله که خاطر از بهایم این حدود با لکل قاریغ شده - انشاء الله تعالی دریں نزدیک دار الخلافه العالیه نجیم سراوقات اقبال خواهد شد - درینوگاه خاطر اشرف متوزع بود عرض داشت آل رکن السلطنه رسید چون از مطاوعی آل شما رحم ارادت و صفافاش و از فحاشی آل نسائم عبودیت و وفالامح بود - فی الجمله اصنافی آل باعث اطمینان و اطمینان نوا نیز ضمیر نور شد - آنچه در باب تسخیر کن بخاطر آورده تفصیل نوشته بود - بوضوح پیوسته و بجه بشرف تحسین و عزرا سخمان رسید - از دفتر دانش و کمال شجاعت او عنقریب است که خاطر از صوبه گجرات بطوریکه نوشته بود جمع نموده تسخیر کن با حسن و جوه نماید و با سرعت تمام فیلان و نفاس آل ملک را خود بنظر اشرف اقدس گذرانند و آرزوئی مرکز خاطر او بر آید و آنکه در باب استعفا سے جراثم گنگا و استعفا سے فرمان عنایت نشان بنام او و جنگات و شاهم خان و غیر هم بطرز مستولی نوشته بود - بدرجه تلقی متعلق گردید و مناشیر عالیہ مطابق استدعا عراضدار یافت و یقین که بحالی که بجهت گنگا تعین خواهد نمود - فراخبر خدمتگاری و صلاح وقت خواهد بود و آنکه در باب فرزندان امین خاں و جام بیگ و گنگا خیال نموده است اگر خود هاسے آمدند اولی و النسب بود - بهر حال آنچه مقتضای حال باشد بعمل آرد و آنکه در باب فرستادن فیلبانان اعتمادی التماس نموده بود - بمسامع قبول رسید و آنکه در وادی فرستادن شیخ ابراهیم سیکریو ال بصوبه گجرات استدعا نموده بود - معلوم آل اعتضاد الملک است که در وقتیکه ما بدولت و اقبال بدار الخلافه العالیه نزول اجلال داریم - تجیزتیهات زمینداران آل حوالی با و رجوع سے شود - و از رفتن او باک حدود آل قدر فائده که این خدمات را معطل تو ال ماند نیست و آنکه از فرزندان خود نوشته بود که هر گاه آل اعتماد الخلافه متوجه فتح دکن شود - ایشان را کجا نگاه دارد یا بملازمت فرستد نسبت او و فرزندان و بندگان او دریں دو دیمان معلی همچنان نیست که اگر یہ خدمات حضور مشرف نباشند یک لحو از پیش نظر دور مانند - بے تکلف خاطر اشرف سے خواهد که او و فرزندان او همیشه در پیش نظر ما باشند - گوش بر اخبار نهضت رایات نصرت آیات داشته باشد - اگر دریں زودی معاد بمستقر سریر خلافت واقع شود احسن شقوق آنست که فرزندان را بخدمت فرستد و اگر معلوم شود که چند گاه به سیر و خاکار پنجاب مشغولیم چون بعد مسافت در میان است در گجرات و هر جا که خاطر جمع تو ال داشت - در آنجا نگاه داشته متوجه خدمات شود

مشور حضرت شاہنشاہی بنان خانان سپہ سالار

اعتماد الممالک العظمیٰ اعتماد الخلدانہ الکبریٰ رکن السلطنۃ القاہرۃ عضد الدولۃ الباہرۃ
 ذی الخصال الرضیۃ والشمال المرصیۃ صاحب الکلمات الصوریۃ والمعنویۃ قدوہ خوانین بلند
 مکان یار وفادار فرزند پر خوردار مبارز الدین خانخانان سپہ سالار شہول عواطف شاہنشاہی و
 وفور مراحم حل الہی بیتیج و ممتاز بودہ بدانکہ دریں هنگام نخستہ آغاز فرزندہ انجام کہ ادا خیروت
 و اوائل بہار است و زمان اعتدال لیل و نہار خاطر فیض باثر امور و صنوف مسرات تازہ
 و مصدر انواع لطائف بے اندازہ سے باید۔ طراوت و نراہت آب و ہوا با اعتدال رسی
 و اقسام و بہتر از بہارستان نشوونما بکمال پیوستہ س نوروزی طنطنہ عالم آرائی و جہان
 افروزی در گنبد و دار انداختہ آفتاب عالم تاب من رسان مزاج عناصر و موالبگشتہ جنبش
 صبا جانہائے آرمیدہ را سلسلہ جنبان شوق آمدہ را دست ہوا تازگی بخش دہائے ارباب
 ذوق شدہ باد بہاری روح نیاتی در قالب حیات نو بادہ ہائے عالم آب و گل و سیدہ و
 ابر آذی پاسنے نو سیدگان شکر بہار را از گروہ شست و شودادہ نمائے آب ہزار
 معنی آید از گوش ہوش آشنایان در یاد دل رسانندہ آسمان را با زمینیاں الطار رسمتہ
 آثار تربیت تجدید یافتہ آہائے علوی باہما سفلی انفساق و انتظام تازہ گرفتہ اجسام اراضی
 با اجرام سماوی ارتباط و التیام جدید پذیرفتہ۔ فرود

ہزار نقش فریبندہ کیندایح
 قواسمے نامیدہ در کار خزانہ نگویین
 زبان سبزہ نورس بھومہ یاران حلقہ ذرق دریا بزبان عالی خطاب سے کند۔ رباعی
 زاید سنگت گنجی تو پڑ مرزہ ہنوز
 شد ما دروان تو یاستے انشرہ ہنوز
 اند تا پیش آفتاب در سبب کویہ
 نمہ چشمہ بہوش و تو افسردہ ہنوز
 لب برگ و نشان و کش نغفلت گذارین راہ تہ شب رہنا بسان و فست این ترائہ مور و
 بیرون دادہ۔ رباعی

خورشید کہ فیضش کل مقصود رہا
 از شاخ طرب میوہ بہرہ رہا
 در میوہ نگاہ کن کہ چوں انحصافش
 علو اسے تراز انشور حیاتہ سود رہا

شہود و محوس ارباب دانش و پیش است کہ دریں وقت کہ هنگام زمین ترا عظم

بمقطع اعتدال ربیع مقدس ان عالم بالا را باغبان آلودگان خطه خاک چه قدر نظر رفت و رحمت
 زیادہ سے گرد و متصرعان در گاہ صمدیت را کدام سجده نیاز کہ در ادائے شکر این موافق
 گوناگون قبول افتد و کدام سجده خضوع کہ در موقوفہ کبریا بشرف اخصار سد۔ بیت
 نہ تنها سجده سزد مبدوم باد کہ ہر مو بر تنم در سجده خم باد
 در چنین فصل خوش و روزگار آسودہ و دلکش کہ دماغ عالمیان از رواج معدلت خسروانہ
 مطر و شام جہانیاں از فواج عدالت پادشاہ نہ مغیر است و اسباب خرمی آمادہ و
 ابواب بے غمی بروئے دولت ماکشودہ زمانہ مژدہ فتحی بگوش بشارت نبوش سے رسا
 و پیر از روئے ہر ساعت نوید نصرتے بمساح مجامع جہانیاں سے انگند۔ ایلچی سلطنت
 پناہ عبداللہ خان بدر گاہ آسمان جاہ رسید و اتمام نفاس ہدایا و اصناف تحف بمنظر
 اشرف گذرانید و ارسال انواع کبوتران دیوان بیگی و نسل و نژاد کبوتران سلطان حسین
 مرزائی را ضمیرہ اسباب یگانگی و یک جہتی ساخت و الحق کہ مشاہدہ کبوتران پرسی پرواز و آمدن
 جوانان عشق باز باعث مسرت خاطر اشرف شد۔ خصوصاً حبیب کہ سرخیل عشق بازان
 ما در انہر بلکہ سردتر منہر پروازان دہراست عشق بازی ست کہ پیش از آنکہ زردہ بیضہ با
 سفیدہ پیوند دورے یا بد۔ کہ این کبوتر چند چرخ خواہد زد و قبل از آنکہ مرئی طبیعت روح
 حیوانی در بیضہ بے مددگارشی روزن در قالب کبوتر چند در آردے و اندکہ پروازش تا
 کجا ست جالینوسی ست۔ و در تشریح کبوتر و انفاطونی ست در ادراک ہنر نہیائے شاخ
 در شاخ کبوتران را بیشتر ازال سے داند کہ نقیب خان انساب طوائف انام بہ قلم علیہ
 نسبت تو ان کرد کہ در فن خود بو علی ست۔ عبداللہ خان از اند جان و آن حد و طلب نمودہ
 بالکل کبوتران دیوان بیگی وغیرہ مصحوب میر قزیش فرستادہ معلوم نیست کہ در غار و لالہ نہر و دیگر
 کبوتران مانده باشند ہمہ بہ سلامت رسیدند۔ تشریف و توصیف آنہا ازال دور تر ست کہ حمامہ
 خامہ در ہوائے آن بال کشید و طاووس نگارین زبان در فصاحتی آن بہ جلوہ در آید۔ مثنوی

ہر پرچی پیکری بجاوہ ناز	راست چہل مرغ شوق و پرواز
گرم خوب چو مغز بر نایاں	دور رو ہنچو عقل دانایاں
رہ نوردان آسمان و زمین	داند چہنیاں خوشتر پروین
ہمہ گرم بخت پر وازی	از ننگ گوی برودہ در بازی

الحق نامرفان اولیٰ اچھو از آشیانہ عرش در طیرانند مثل این کبوتران از کبوترخانہ پرچ عشق
 بازی پیریدہ و کبوتران ناسے روزگار و رہو اسے برابر ہی ایں کبوتران چرخ کمان و معلق زنان پیل
 مسادات نے تو اندک شود اگر چه آل یار و وفادار بحسب ظاہری از شرف بجا ست و دولت خدمت
 بھجور و محروم است۔ اما ہمیشہ در حال بہ تخصیص زبان فرح و انبساط منظور نظر خورشید ماثر بودہ
 یا و آل رکن السلطنہ بیش سے فرما بیجیم۔ و در روزیکہ کبوتران مذکور از نظر اشرف سے گذشتہ
 خاطر ملکوت ناظر از مشاہدہ آہا شہسب و فرہنگ شدہ بود۔ آن اعتقاد و الممالک العظمیٰ و ہم زبانیا
 اور اوریں کار بسیار یار سے فرمود بیجیم۔ در خلال این حال تو ہی بجا طر پر ہی نظر اوان زیرک نہاد
 مذکور رسیدہ بزبان پسے زبانی التماس گذاریش پیغام پاسے خود نمودند۔ ایجا بالملک تہم رنزدہ
 کلک جو اہر سلک سے شود۔ کہ جمیع سرداران کبوتر خیل خیل سلامنا و پیغامہا سے رسالتہ بیت
 ہر کہ منظور شدہ سلیمان را چل ہماند زبان عرفان را

خصوصاً آن پیر سال جواں عمل یعنی پُر نگار و پُر کار پہلے بدل سلامیکہ دلہائے ارباب عشق را
 بچرخ آردیل آرمیدہ خاطر اں آسودہ دل را در حرکت و بازی آوردے رساند و ابلاغ سے نماید
 کہ چوں قائد دولت و اقبال بعتنا سے خلوص عقیدت و صفائی طوبیت پوسیدہ و عا ہا کے سحری ترحم
 بر احوال مانوہہ بمساعدت تائید آسمانی بدرگاہ گیتی پناہ چہا نبانی کہ خدا اساس و قدر شناسن بہت
 رسانیدہ غلغلہ شوق جوانی در کراخ و ماغ ایں آرزمندانہ اذخہ : زندگانی تازہ و کامرانی و بیے اندازہ
 مرحمت فرمودہ است۔ ملتمس از ہوا خواہان در گاہ و دولت خواہان بدرگاہ خصوصاً ازاں عشق
 اندیش خدا کیش کہ از عمدہ مریدان و زبده معتقدان ایں بادشاہ عالم پناہ است۔ آنست کہ بر مرز
 ایما حسن طلبی در ہاب منتہیان خاندان ناکبند و سنگ تفرقہ در جمعیت جمیلہ مانیند از ذکر منتہیان
 آرزو کے جماعت ما آنست کہ بہ توفیق الہی در ملازمت حضرت ظل الہی با ظہار لطائف و ابرار
 انواع ہنر و اصناف شعبہ تبارک و تلافی عمر گذشتہ خود نمایم۔ دیگر سلالہ خاندان لطافت و نقادہ
 دو دمان دولت مافع ملال و اندھی یعنی پیر صورت جوان سیرت بسز کہی کہ دختر ہے واسطہ شہورنی الاکتاف
 والاطراف المستغنی عن الاوصاف سرسراست۔ سلام عشق التیام سے رساند و سے گوید کہ بعد از
 آرزو کے بسیار و درازے روزگار بہ سعادت آستان بوسی مستعد شدہ زلیخا وار ہوا سے جوانی
 در سراقادہ است سے خواہد کہ با فرزند ان و ابنا در ملازمت بودہ خدمات پسندہ کہ پورش
 انشراح خاطر و ارتہاج باطن و ظاہر گرد و بظہور آرد اگر چہ عمری بمشوقی نام بر آوردہ بود

اما الحمد لله که آخر ببا شتی این چنین مشوقی سرفراز گشت - چشم داشت از سائر عاشقان
 و طالبان در گاه خصوصاً از آن پیشوا که ارباب طلب آنست که سر ارادت و در این
 عبوری بیچیده اجازت هوا و هوس که در مجلس بساط انبساط ما خصل پذیر باشد ندیدیم
 که بسوز پھر سباز و با حال ما پردازد و دیگر مرخص نامور یعنی کلمه پر اگر چه نام ما و راء النهر یا نه دارد
 اما خراسانی نژاد است و سرخیل معتبر کم پر اگر چه بنام کم پر است - اما سرفراز بلند پرداز است
 زبان حال او باین بیت مترنم است - بیت

هر که سبک رسبک خیزد مرغ سبک پر پر دیز تر

و سر نامداران مشعل کلال که در بالادوسی از شعله کم نیست و بشوق آستان بوسی سرگرم است و
 آن بپیرت مردم یعنی سپه دم مگر دو دلی عشقبازان است که در پی اوست و آن بستی پرنگ
 یعنی ماده کناره دار که دره پایش پا و از خصال یعنی می دهد و زنجیر جنون در پاسکے عشقبازان
 سے اندازند و سائر کبوتران نامدار خوش سخن نیک رخسار که با معاملات نسب و شرافت حسب
 انصاف دارند برخی از آنها پاپی رنگار اتفاق دارند و طالع با سبک کی متفق اند و با لحد چول هر پری
 زبان حال کبوتران فارغ بال من تمام هر کجا سالان نو رسید هر از زبان توقع از انصاف
 آن اعتقاد الممالک دایم که ما با بنارس و روم و غیره در برانده مرده است و کمال آن
 که با م دولت و کاخ رفعت ماست سرف سرف مدحیه میرا سبک نبود - چشم زنده نه را و برو از نیادیم
 حیثیت ما را متفرق سازند و بر دین ما را نبات انعش نکند و فبائل کبوتران به تمام استعدا
 سے نمایند که اگر کسی به نیت و حج سبک رفته باشد در مساجد ما را به که بران حرم که بر گو و کعبه پروا
 دارند نویسند - دیگر چول آن انما اختلاف را همان گو در راه است - باید که در آن
 باب کمال اهتمام به تقدیم رساند که انشاء الله سبب این صورت کبوتران خوب
 با و مرمت خواهد شد و صد آن همان نه از حوا آنهاست نور سیه عنایت خواهم فرمود
 اگر در آن باب تاخیری نماید آنچه آن اعتقاد السلطنه رباب و خیال کرده باشد - ارا
 کثر با و مرمت خواهم فرمود

مشور حضرت شاهنشاهی حکیم تمام در واقع عالی نوس الزمان

حکیم ابوان نقیہ کیسلانی برادر

حکمت آب فطانت ایاب حق شناس حقیقت اساس واقف موافق معارف و

معانی سالک مسالک و ورینی و کاروانی پرده کشائے خواہش حکمت الہی نکتہ دان رموز
سفیدی و سیاہی انیس مجلس خاص جلسہ نہایت اخلاص نقاۃ افاضیل انام سلالہ اکابر
کرام جالینوس زمان حکیم ہمام بجلائل توہمات نطل الہی و شرائف تفہات شامشاہی
ستظہر و متبشر بودہ بدانکہ درینو لاکہ نہضتِ رایات آسمان سائے و جولانِ مواکب
زمین پیمائے بسیر و شکار و گلگشتِ ولایت و لپیذ کشمیر کہ از عطیات مجددہ حضرت محمدیت
ست باین نیازمند درگاہ کبر یا شدہ بود۔ بعزیمت آنکہ دران گلستان ہمیشہ بہار کہ کارنامہ
قدرت پروردگار است۔ نفسے چند بحضور باطن برآوردہ صبحی چند جبین نیاز بسجود معبود حقیقی
دران سرزمین بگذار۔ المنتہ لیلکہ در زمان خوبہائے آن ولایت کہ گلہائے رنگارنگ و
میوہ ہائے گوناگون مملو مشخون بود۔ بادشاہزادہ ہائے کامگار بر خوروار و خلائقہ عساکر نصرت
شعار ازراہ شواہخ جبال کہ طیور با وجود بال و پر بمشکل از انجا عبور تواند کرد۔ توجہ اشرف تصمیم
یاقت حکم فرمودیم کہ چند ہزار سنگ تراشان کوہ کن و فاراشگان فرما و فن بیکد و منزل
پیش پیش سے رفتند۔ و در تنگنائی کوہ و کمر راہہا پناہ ور سے ساختند و قریب یک ہزار فیل
کوہ تمثیل بفرانغ بال و وسعت حال سے گذشت و دیگر خیل و شمش و سراوقات و خیم از دار الخلافت
لاہور تا قریب نیلاب جا بجا و شہر بشہر گذاشتہ بودیم۔ چون فاطمہ اشرف از التذاد روحانی
و جسمانی و سیر و سلوک عشرت و کامرانی خط وافر برداشت۔ عنان یکران عزیمت براہ یگلی
و دستور منعطف شد۔ کہ سایہ فلک پایہ خود را بر مفارق ساکنان دیار کابل اندازیم و روز سے
چند بہ سیر و شکار آں حدود پروازیم۔ از انجا کہ بادہ عیش این نمناخہ را بخوناییم ہم آہنہ اند
و بنائے بقائے نگارخانہ بنیہ انسانی را با آب و گل نماند نگنجدہ در حین وقتے بنا گاہ غریب واقع
جانگاہ روئے نمود کہ ہمہ عیش را منقض ساخت و عشرتہا را تلخ گردانید۔ شرحش آنکہ مواکب عالی
در حوالی و متورتا بابا حسن ابدال رسیدہ بود کہ بتاریخ روز مراد ہفتم شہر یورماہ الہی سن سی
و چہار ہوا فو شب پنجشنبہ نوزدہم شہر شوال سن نہصد و نود و ہفت بحسب مرز نشنت ازلی
حکیم نامی و مخلص گرامی قدوہ مہربان اسرار زبدہ ہم نفسان حقیقت گزار د قیقہ شائیں حقایق
معانی عدیقہ پیرائے بہارستان نکتہ دانی نمک ریز مجلس انس ساقی بزم گاہ قدس
طالب دوام آگاہی محور صنائے بادشاہی بیدار دل شیخان صنماہ ہشتیار مغز انجن مرار
مستشار دولت ابد مقرون مؤتمن سلطنت روز افزون مقرب المحضرہ السلطانی حکیم

ابوالفتح گیلانی از میں سزائے فانی و تنگنائے ظلمانی بر مرض امہالی ارتحال نمود حسرت
 فراوان از فراق صور شی خود در دلی اندس گذاشت - ہر چند ہیکل عنصری و قالب خاک
 آواز نظر غائب شدہ - اما شمائل روحانی و لطائف ذاتی بجمتہ ترین صور سے پیش دید
 خاطر حاضر است - ہار یک بیان عالم قدس سرور نشاندہائی راز و ان عالم باقی گفتہ اند
 و الحق حقیقت نمائے جو ہر نفس الامر شدہ اند و پیدا است کہ روح پاک را از گذشتن خلقت خانہ
 خاک چہ تفاوت و در واقع بغیر از تغیر منزلی و تبدیل مکانی نیست و نظر بعالم اسباب ہم غایت
 امید حقیقت شناسان و نہایت آرزوئے وفا کیشان ہمین است کہ در قدم قبلہ دین و دنیا کے
 خود جان سپاری کنند - آں بروی اتم وقوع یافت کہ بحضور اقدس ما وصیت نمود و سپارش آں
 حکمت مآب کرد تا نفس و اسپن بسیار بودہ - حیات مستعار را با گاہ دلی و خرداری در قدم ما
 سپرد باید کہ آں ہوشمند سعادت مند از استماع این واقع جزع و فزع کہ از عادت عوام الناس
 و داب دل بستگان عالم صورت و لباس است نہ نماید و نظر مستقیم را بلند داشته و وقوع آرزو
 از تقدیرات خداوندی پنداشتہ - رہنا بقضا در دہد کہ ہمہ را ہمیں شاہراہ در پیش است
 و تحقیق ہر کار سے وابستہ بہنگام خویش و ماظم آں غفران پناہ را بیش از خوردہ ایم - اکنون استدعا
 طول حیات ما از حضرت و اہمب العطا یا بر ہمہ چیز تقدیم نماید و از اعظم متاعب و شدائد مصائب
 آں کہ پیش از میں قصہ پر غصہ بہ پانزدہ روز زودین بست و چہارم مراد ماہ الہی مطابق سہ شنبہ
 سوم شوال افادت و افاقت پناہ معارف و حقائق و سنگاہ علامتہ الزمانے ہمامتہ الہی تذکرہ
 اعظم حکمائے مشاہیر و تبصرہ اکابر قدمائے متحرین مجموعہ جامع شرائف انسانی فرست ہر اند
 جلال ملکات نقابانی ہوید بدائع ذوق فوننی منظر کنائات افلاطونی کشف معانی علوم نقاد جواہر
 محوس و مفہوم عند الدولہ الامیر فتح اللہ شیرازی بہاں مرض از میں خلعت کدہ فنا رحلت نمود
 و این تحسرت و تاسف ہمچنان تازہ بود کہ واقعہ یکم مغفور پیش آمد - چنانچہ آں حادثہ فراموش
 شد - اما چوں ہمیشہ پیش دید - خاطر قدسی مناظر مشیت ازلہ و منظر ہر ارادت لم یزلی مست در
 مقام ارتضا و اصطبار آمد - آں حکمت مآب کہ در جمیع امور تابع رعنائے ماست - دریں
 واقعہ ہم کمال تبیت اقدس نماید خاطر اشرف را متوجہ انتظام احوال خود اند کہ دریں نزدیکی
 عرشہ کابل مخیم سر اوقات جاہ و جلال خواہد شد - چوں بشرف استلام عقبہ عرش مقام
 مشرف گردد - بہ انواع تملقات شاہنشاهی و تفقدات پادشاہی و امتیاز خواہد یافت

بیت و ہشتم سوال من نبھد و نوو و ہفت کنار سزاگر نزد یک اٹک بنارس
نگارش یافت

فرمان حضرت شاہنشاہی با عظم خان کوکلتاش و شمس الدین محمد خان

در ہنگامیکہ خاطر مقدس منتظر آن بود۔ کہ بزودترین اوقات و خوشترین ساعات آمدہ
احراز دولت ملازمت کہ اکسیر سعادت ست نماید و مشمول اقسام عواطف شاہنشاہی و
مور و انواع تقدمات اعلیٰ خاقانی گردد۔ خبر رسید کہ او متوجہ زیارت حرمین شریفین زادہما اللہ
شرفاً شدہ است و اہل و عیال و فرزندان خود را درال دریا سے خوشوار سپراہ بردہ است باعث تمہیبا
کہ مثل او بندہ با اقصا و مستحسن النعمۃ چندین حقوق مارا منظور داشتہ بے رخصت ما چگونہ متوجہ
این مطلب سے شود و مثل او ماقبل بیرون آمدی والدہ شریفہ خویش کہ جمیع اہل اللہ در سہ اطوار خصوصاً
عبادات و عبادت چہیں بے استرضائے او کار سے نکودہ اند و عبادات و طاعات را شمر
ثواب ندانستہ اند کہ طلبگار ثواب شدہ با چہیں بیرون آمدی چہ بخاطر رسانیدہ است و دریں باب
چہ اندیشہ نمودہ ہر چند بنظر تعمق تامل سے رود۔ امر سے کہ باعث چہیں بیرون رفتن و یکبارگی براہ
یونانی را کہ جمیع انا م نگوہیدہ ترین سعادت ست گزیدن باشد بخاطر بیچ سیکے از دور بینان بارگاہ
عزت سے رسد او کے ارادہ این مطلب کہ کہ ماقبول طلسم او نہ فرمودیم۔ فی الواقع اگر شوق آل
مکان مقدس را منگیرہمت شدہ بود۔ بایستی رخصت طلبید تا مشقت او افتیاء چندین اخطار این
راہ دراز منج گشتہ و ثوابات اُفروسی را آماوہ شدی چہ بخاطر اور سید کہ در مسلک بیرون رفتن سے
ما و والدہ خود رفتہ اسباب خسران دنیا و آخرت سرانجام دادہ سے وہد۔ ہمانا کہ منلوب و اہمہ
خویش گشتہ خیال باطل بخود راہ دادہ بے مشورت خورد و درین خود کہ در زمان تسلط و اہمہ معزول
بودہ در کینج خمول سے باشد۔ مرتکب چہیں امر سے کہ عقلاً و نقلاً مستحسن نیست شدہ است و اگر بارگاہ
مذہب الہی در رسیدہ بود و تا رخصت حاصل کرون موسم و وقت سے گذشت خود متوجہ این سفر شدہ
بایستی کہ اہل و عیال و فرزندان را ہمراہ سے برد و عرض داشت سے کہ کہ مرا شوق و انگیر شدہ
بود و فرصت اندک است و از ہمت علیائے شما نمودہ متوجہ شدم و اہل و عیال و فرزندان خود
را در کنف عافیت کبری شما سپردم اگر تا آمدن من از سفر بحال جاگیر من بحال و ابرند کہ

فرزند ان قابل اندوے تو اندک در ایام غیبت من سامان و سر اسحاق و ولایت و مملکت نمایند۔ ہر آئینہ از اسحاق کہ اور اور در گاہ ما اعتبار است۔ و خاطر او سے خواہم ملتس او بجز قبول سے رسید و اگر از نشانی مدارج علیا سے عاطفت شاہنشاہی این رائے ازیں را بخود قرار نئے داد۔ بایستے کہ فرزندان و اہل و عیال را بدر گاہ فرستادہ معروض داشتی کہ چون آرزو سے طواف آں جائے شریف طغیان نمودہ بود۔ فرزندان را بہلا زمت فرستادہ در بارہ ہر یکے خود التماس سے کرد یا پرافت کبریٰ مائے گذاشت۔ کہ این خانہ زادان را بہ ملازمت فرستادم۔ بد انچہ رائے جہاں آرائے اقتضا فرماید۔ ہر کدام را بنوازش خسروانی بزازتیا ز بخشید کہ ہر آئینہ صورت مستحسن خواهد داشت چہ بلا پیش آمد و چہ زرد دل گذشت کہ ہمہ طرق خیر را گذاشت و از اسحاق کہ خدمات مستحسن فاندان آہنا علی الخصوص جیحی سجا طر اشرف مرکوز است با وجود چنین اعمال اگر سجا طر آزادی رسد آں ہم زمانے پیش نیست اما نیز ایسے بیج وجہ نیست و نئے خواہم کہ او آوارہ و شست عزیمت گردد اگر از ہزاران عنایت و عاطفت مایک حصہ میدانت ہرگز این اندیشہ را بخود راہ نئے داد و مطون خاص و عام نئے شد۔ اکنون ہم بیج نرفتنہ است بیج چیز مقید نشدہ عزیمت استقامت علیہ نماید و از آمدن خویش ما را سرور سازد۔ و جیحی را کہ از فرقت او عاسلے وارد کہ کس بیناد مرہمے سجا طر آزرده او نہد و خود را از ہوبال و کمال صوری و معنوی نجات بخشد۔ و بچوں ہوارہ سجا طر اقدس بود کہ ایچی کاروان پیش سلطان دعا فرستادہ مبانی محبت را استحکام دہد۔ اکنون مصمم شدہ است۔ کہ متعاقب این منشور والا سے عاطفت بمصوب یکے را ہمراہی ہیں شخص کہ این نخل دولت را سے برو تعین فرمائیم و ہمگی ہمت معروض آنت کہ او ادراک ملازمت نماید چہ خوش باشد کہ پیش از رسیدن ایچی او متوجہ آستان بوسی گردد۔

دستور العمل حضرت شاہنشاہی بجمال ملک محروسہ متصدیان ہما مرحومہ

این منشور الادب نقل الہی و دستور العمل کار آگاہی از منبع عاطفت و معدن رافت شاہنشاہی صدور یافتہ۔ کہ منتظمان کار آگاہ سلطنت و کار پردازان بارگاہ خلافت از فرزندان اقبال مند و نویسان اخلاص منش و امرائے عالی قدر و سایر منصب داران و عاملان و کو تو الامان باین روش عمل

نموده در انتظام اعمار و قریات و سائر کثرات فرمان پذیر باشند۔ اول بطریق اجمال آنکہ در جمیع کارها از عبادات و عبادات رهنائے انہی را جو یاں باشند۔ و نیازمند در گاہ ایزدی بودہ خورا و غیر را منظور نداشته شروع در ان کار کند دیگر آنکہ خلوت دوست نباشد کہ آن طرز درویشان صحرا گزین است و پیوستہ با عالم نشستن و در کثرت بودن عادت نکند۔ کہ طریق اہل بازار است و بالجمہ در مانده بود توسط و میانہ روی بکار برد و سررشتہ اعتدال از دست نهد یعنی نہ کثرت کثرت گزیند و نہ وحدت وحدت و بزرگ گیوہ ہائے ایزد پچوں را عزیز دار و وہ بیداری صبح و شام و نیم شب و روز عادت کند در ہنگامیکہ کار خلق خدا نباشد۔ بہ مطالعہ کتب ارباب صنوت و صفائش کتب علم اخلاق کہ طلب روحانی است و خلاصہ جمیع علوم است۔ چون اخلاق ناصری و نجیات و ہلکات احیاء و کیمیا کے سعادت و مشنوی مولوی روم مشغولی کند۔ تا از غایت مراتب بیداری آگاہ شدہ در تسویلات ارباب تزویر و خداع از جاسے نزد کبیرین عبادات الہی در نشاء تعلق سرا بنجام ہمہ خلایق است۔ کہ دوستی و دشمنی و خویشی و یگانگی را منظور نداشته بکشادہ پیشانی بقدم رساند و بہ نقران و مسکینان بتخصیص گوشہ نشینان و مجردان کہ در خروج و دخول بستہ زبان بخواہش نئے کشاید بقدر طاقت خیر کند و بصحبت گوشہ نشینان فنا جوئے رسیدہ التماس ہمت نماید و تقصیر و زلات و جرائم مردم را بہ میزان عدالت بنجدہ مایہ ہر یکے را بجائے خود آورد و بایل میزان دانش اساس پاداش ہر یکے نماید و بدل دقیقہ شناس در یابد۔ کہ دریں گروہ کدام تقصیر پوشیدنی و گذاشتی است و کدام گناہ پر سیدنی و بزبان آوردنی و سزا دادنی است کہ بسا تقصیر اندک سزاوار جزائے بسیار است و بسا تقصیر بسیار اعماض کردنی است و تمردان را بہ نصیحت و ملائمت و بد رشتی و نرمی بر تفاوت مراتب رہنمائی کند و چل کار از نصیحت در گذر و بستن و زدن و بریدن عضو و کشتن بر تباہن مدارج عمل نماید و در کشتن و بیری نکند۔ و تامل فراوان بجائے آورد۔ مصرع

کہ نتوان سرکشتمہ پیوند کرد

و تا تواند آن قابل کشتن را بدر گاہ فرستد و حقیقت آنرا معرض دارد و اگر در نگاہداشت آن شمر و یا فرستادن موجب فساد می باشد۔ در ان صورت اورا از ہم گذرانند و از پوست کندن و در تہنیل انداختن و امثال آن کہ سلاطین کبار کنند احترام نماید و سزائے ہر یکے از طبقات مردم فراخ مالیت او باشد کہ عالی فطرت را نگاہ تند برابر کشتن است و پست ہمت رالت

سود مندے و ہر کس را کہ بر عقل و دیانت اور اعتماد داشته باشد - رخصت دهد کہ آنچه ناشائستہ
 بزعم خود بیند در خلوت بگوید - و اگر احیاناً گویندہ غلط کردہ باشد - او را سرزنش بدو اہ گفتن
 است و کہے تا کہ ایندی چون آن توفیق دادہ باشد کہ حق بگوید عزیز دارد کہ مردم در گفتن حق بنیانت
 عاجز اند جسے کہ بدذات و شریر اند - میں حق گفتن نہ آریند و سے خواہند کہ ہماں طور در ہما
 باشند - و آنکہ نیک ذات است بلا لحاظ مندی سے باشد کہ مبادا در گفتن حق صاحب تمنع بر نجد
 و من در بلیہ اتم و نیک اندیشی کہ زبان خود را بر اسے نفع دیگران گویند - حکم کبریت احمد دارد
 خوش بد دست نباشد کہ بسا کار از خوش آمد گوینان ناساختہ سے ماند و یکبارگی با ایناں بد نباشد
 کہ ملازم را خوش آمد گفتن ہم ضرورست و در پریدن داد خواہ بنفس خود بقدر وسع اہتمام نماید

ایات

بد یوان بیند از فریاد او کہ شاید ز دیوان بود و او داد

بخود پس فریاد مظلوم را برول ساز از انگلیں مردم را

و اسانے داد طلبیان را بر تریب آمد نوشتہ سے پر سیدہ باشد - تا پیش آمدہ محنت انتظار نکند
 و پیش دستان خدمت را یا را سے تقدیم و تاخیر نماید - و ہر کہ بدی از کے نقل کند در سترائے
 آن شباب زندگی نہ نماید و تفحص بکند کہ سخن ساز مغتری بسیار است و راست گوئے نیک
 اندیش کیا سب و در ہنگام غضب سر رشتہ عقل از دست نہ بد و باہستگی و بردباری کار کند و
 چندی از آشنایان و ملازمان خود را کہ بغزونی خود و اخلاص ممتاز باشند - مختار گرداند کہ در
 زمان ہجوم غم و غصہ کہ عقل دست از سخن ہارے دارند از کلمہ الحق صحت نوزند و سوگند خوردن
 خود را بہ دروغ گوئی متہم داشتن ست و مخاطب را بہ بدگمانی نسبت دادن و بد شام دادن
 عادت نکند کہ شیوہ اجلاف ست و در افزونی نداشت و اتمالت رعایا و تقاضی دادن ہتھا
 نماید کہ سال بسال اقصاء و قربات و قصبات افزون سے شدہ باشد و چنان آسان گیرد
 کہ زمین قابل زراعت ہم آبادان شود پس ازاں در افزائش جنس کامل کوشش کند و دستور العمل
 عامل را کہ جدا نگاہ داشته پیش نہاد - خاطر حق گزین خود سازد و بالجملہ جمیع رعایا کے ریزہ فرود آند
 و ارسد و از قرار بیچ اسم در رسم برنگردد و سعی نماید کہ سپاہے و غیر آن در خانہ مرد بے رضائے
 ایشان فرود نیایند و در کار ہا بر عقل خود اعتماد نکند و مشورت با وانا قری از خود نماید و اگر
 نیابد ہم مشورت را از دست نہ بد کہ بسیار باشد کہ از نادانی راہ حق یا بندہ چنانچہ گفتہ اند قطعہ

گاہ باشد ز پیر و نشمنند
بر نیاید درست تدبیر سے
گاہ باشد کہ کود کے نادان
بغلط برہدف زند تیر سے

و نیز با بسیار کس مشورت نہ نماید کہ عقل درست و معاملہ دان داد خدا نیست نہ بخواندن دست
دہد و نہ بروز گار گذراندن میر شود۔ مبادا جمعی نادان در امر سے سخن گفت نمایند و ترا در
کار خود ک شود و از عقل خود و درست کاران کہ ہمیشہ کمتر باشند۔ باز دارند و ہر کار یکہ
از ملا زمان ادا شود بفرزندان نغز نماید۔ و ہر چہ از فرزند ان شود۔ خود متکفل آن نشود کہ آنچه
از دیگران فوت شود تو تدارک آن توانی کرد و آنچه از تو فوت شود تلافی آن مشکل باشد و عذر
نیوشی و اعراض نظر از تقصیرات خوئے او باشد۔ کہ آدمی بے گناہ و بے تقصیر نیست۔ گاہ از
تنبیہ دلیر تر سے شود و گاہ بغیرت آوارگی اختیار سے کند۔ آدمی باشد کہ بیک گناہ تنبیہ او باید
کرد و آدمی باشد کہ ہزار گناہ از او پایہ گذرانند عرض کہ کار سیاست نازکترین مہمات سلطنت
است۔ با ہتلی و فہیدگی بہ تقدیم رساند و را ہنہارا ب مردم خدا ترس و دلاور سپارد و نیک و بد انہا
را از انہا پرسد و ہموارہ خبر گیران باشد کہ بادشاہی و سرداری عبارت از پاسبانی است و بکیش
و دین خلق خدا معترض نشود کہ خود مندور کار دنیا کہ فنا پذیر است زیان خود بگذرند در معاملہ دیں کہ
پایندہ است۔ چگونہ دانستہ زیان مندی اختیار خواہ کرد۔ اگر حق با دست خود با حق ہر مخالفت و
تعرض داری و اگر حق باست و او نادانستہ خلاف آن گزیدہ است۔ خود بیچارہ بسیار نادانی است محل
ترحم و اعانت است نہ جلتے تعرض و انکار و نیکو کاران و خیر اندیشان ہر گروہ را دوستدار باشد و خواہ
و خدش از اندازہ نگذماند و از مقدار ضرورت تجاوز نکند۔ تا از پایہ حیوانات فراتر ک شدہ بہ رہبانست
اختصاص باید۔ و تا تواند کار روز بشب نیندازد و ہا مردم شدید العبادت بود و سینہ را زندان کینہ
نباید ساخت۔ اگر از بشریت گرانے ہم رسد۔ خود بر طرف سازد۔ کہ در نفس الامر فاعل حقیقی ایزد
بچوں است۔ این خرخشہ ہا را برائے نظام ظاہر تجویز فرمودہ اند و خندہ و ہزل کتر کند و بیوستہ از جاسوسان
خبردار باشد و بہ سخن یک جاسوس اعتماد نکند کہ راستی و بے طبعی بس کیاب است پس در ہر امر سے
چند جاسوس و خبردار تعیین کند کہ از یک دیگر خبردار نباشد و تقریرات ہر کدام جدا جدا نویساند و
از ان لیے بمقصود بر دو جاسوسان شہرت گزین را معزول ساختہ از نظر اندازد و ہذا تان و شریان
را بخورد او ندہد۔ اگر چہ این جماعت برائے ہر کاران دیگر خوب اند۔ اما سر و شہ حساب از دست
نہد و آل گروہ را در دل خود ہمیشہ متہم دارد کہ مبادا اور ہا میں دوستی قصد نیکن کنند و از نزدیکان

و خدمتگاران خبردار باشند کہ بوسیله نزدیک ستم نکنند و از چرب زبانان نادرست کہ در لباس دوستی کار دشمنی سے کنند۔ خبردار باشند کہ فساد ازیں رہگذر پدید سے آید۔ بزرگان و ابوالسطح افزونی مشغله فرصت کم و این گروه بدکار و فراوان و از اطراف و جوانب خود خبر گیران باشند و از نفسی را کوتاہ ساخته لاف پی برض را منقبوض دارد و در ترویج و افش و کسب کمال اہتمام نماید کہ صاحب استعداد از طغیانت مردم صنایع نشوند و در تربیت خاندانہائے قدیم صحت گمارد و از سامان سپاہی و یراقی غافل نباشد و خرج را کمتر از دخل باشد۔ احمق است و ہر کہ خروج را با دخل برابر سازد چنانچہ عاقل نیست۔ احمق ہم نیست و طرح اقامت نیندازد و ہموارہ مستعد ملازمت و منتظر طلب باشد و در وعدہ تخلف نورد و در دست قول باشد۔ خصوصاً با متصدیان اشغال سلطنت و ہموارہ در مشق تیر اندازی و بندوق اندازی باشند و سپاہیان را ورزش فرماید و بشکار مشغول بناشد و بہجت ورزش سپاہگری و نشاط خاطر کہ ناگزیر نشاء تعلق است۔ گاہ گاہ ہے بال پرواز و کیبارہ غلہ را بجنس از رعایا گرفتہ بہ نیست گران انبار سازد و نقارہ را وقت طلوع نیز نور بخش عالم و نیم شب کہ در معنی آغاز طلوع از آنجا است سے خواختہ باشند و در وقت تحویل تیرا عظیم از برے برے بند و چیمال و تہیجان توپ را سر و ہند تا جمہور نام آگاہی یافتہ شکرانہ بجا آرند و یکس بدگاہ گذارد کہ عرائض اورا بنظر اشرف سے آوردہ باشد و اگر کوتوال نباشد فضول قانون اورا نیک نگاہ داشته در ترویج آل کو شد و روستایانہ این اندیشہ بخود راہ ندہد کہ کار کوتوالی را چون پردازم۔ بلکہ عبادت عظمی دانستہ اہتمام نماید بدین تفصیل تختیں باید کہ کوتوال ہر شہر و قصبہ و وہہ با اتفاق اہل قلم خانہا و عمارت آرائی و نشید و ساکنان ہر محلہ را خانہ بخانہ در قید کتابت در آوردہ کہ چہ قسم مردم اند و خانہ بخانہ ضامن گرفتہ بایکدیگر اتصال بخشند و محلات قرار دادہ در ہر محلہ ہر محلہ مقرر سازد کہ نیک و بد آل بصواب دیدار شود و جاسوس ہر محلہ قرار دہد کہ وقایع شبہ روزی و آمد و رفت محلہ را سے نویسا میندہ باشد و مقرر سازد کہ ہر گاہ دزد سے آید یا آتش افتد یا دیگر امر سے ناخوش سرزندہ ہمایہ آل در ساعت معاونت او نماید۔ ہمچنین صاحب محلہ و خبرداران اعانت نمایند و اگر بے ضرورت حاضر نشوند گنہگار باشند و بے خبر ہمایہ و ہر محلہ و خبرداران بچکس مسافرت نگزیند و کہے را در محلہ نگذارد کہ فرود آید و جمعے کہ ضامن خاشتہ باشند آنہا را در سراسے علیحدہ آبادان سازد و ہر محلہ و خبرداران سراسے را نیز تعیین نماید و بیوستہ احوال دخل و خرج ہر کدام از دور بینی در یافتہ ملاحظہ نماید۔ چہ ہر کس

کہ دخل او کمتر است و خروج او بسیار یقین کہ بے بلائی عیث پیروے و نیک ذاتی
 و خیر اندیشی را از دست نهد و این کاوش را پیرایہ انتظام داند۔ نہ سرمایہ اخذ و جو باید
 کہ دلالان ہر قسم را صاف من گرفتہ در بازار ہالین کند کہ ہر چہ خرید و فروخت شود اعلام سے
 نمودہ باشند و مقرر سازد کہ ہر کہ بے اعلام خرید و فروخت نماید جرمانہ بدہد و نام مشتری
 و بائع و روز نامہ سے نوشتہ باشد و ہر چیز کہ در بازار خرید و فروخت شود با اتفاق ہر محلہ
 و خبردار محلہ واقع شود۔ دیگر آنکہ چند کس محلہ بہ محلہ و کوچہ و نواح شہر بجمہت محافظت چون شب
 یقین نمایند و معنی کند کہ در محلہ و بازار و کوچہ بیگانہ نباشد و تحقیق ہو پیوستہ در دواں از گروہ
 بگرداد چک و غیر آن ذوات سے نماید و اثر سے از انہا نگذارد و ہر چہ اسباب گم شود۔ یا بتاراج رود
 آزا یا زدانش پیدا سازد و الا از ہمہ آں بر آید و اموال غائب و متوفی تحقیق نماید اگر وارث
 باشد یا نہا گذارد و گرنہ باین سپار و شرح آنرا بدرگاہ نوید تا ہر گاہ کہ صاحب حق پیدا شود
 با وصول یا بددین معاملہ تیز خیر اندیشی و نیک ذاتی بکار برد کہ مجاد و اچنانکہ در بوم روم شائع
 است بظہور آید و نہایت پیروی نماید کہ اثر سے از شراب نباشد و خوردندہ و فروشنندہ و کشتندہ
 آنرا با اتفاق حاکم آچنان تنبیہ نماید کہ مردم عبرت گیرند و اگر کسی را حکمت و ہوش افزا
 چون دوا بکار برد تعرض احوال او نباید کرد و در ازانی نرہا اہتمام نماید و نگذارد کہ مالداران
 بسیار خرید و ذخیرہ نمایند و بہرور بفروشند و در لوازم جشن نوروزی و عید ہا اہتمام نماید۔ عید
 بزرگ نوروز است کہ ابتدا سے آں در وقت تحویل نیر نور بخش عالم در بزرگ حمل است۔ و
 آغاز ماہ فروردین است۔ عید دیگر نوروز ہم ماہ مذکور کہ روز شرف است۔ و عید دیگر
 سوم ماہ اردی بہشت است۔ و عید دیگر ششم ماہ خرداد۔ عید دیگر سیزدہم ماہ تیر است
 عید دیگر ہفتم ماہ امرداد است۔ عید دیگر چہارم شہریور است۔ عید دیگر شانزدہم ماہ بہر است
 عید دیگر دہم ماہ آبان است۔ عید دیگر نہم ماہ آذر است۔ و دروے ماہ سہ عید است
 ہشتم و پانزدہم و بست و سوم۔ عید دیگر دوم ماہ بہمن است۔ عید دیگر ششم ماہ اسفندار
 است۔ و عید ہائے متعارف را بدستور سے کردہ باشند و شب نوروز شب شرف بطریق شب
 ہرات چراغان کند و در اول شبے کہ صبح آں عید باشد۔ نقارہ نوازند و در وقت ہائے عید
 بر سر ہر شہر نقارہ نوازند و زن بے ضرورت بر اسب سوار نشود و گذر ہائے آب دریا را
 برائے غسل مرواں و آب برداشتن جدا سازد و برائے زناں گذر گاہ دیگر مقرر گوید و اندہ

فرمان حضرت شہنشاہی شہبازخان کنہو

چوں پیش نہاد و ہمت اعتدال گزین و نیت معدلت آئین این نیاز مند در گدہ
 بے نیاز از ابتدائے جلوس بر اورنگ شہنشاہی و استقلال بچہ والا سٹے ظل الہی
 آنست کہ جمیع سکنہ و رعایا و سائر خلائق و برایا کہ بدائع و دائع ازلی و شرائف امانات
 ایزدی اند جل جناب کبریایہ در ظلال عدل و انضال آزادہ فاطر و آسودہ حال بودہ در
 وظائف شکر گزارئی خدا کہ موجب از و یاد نعمت و استدام سعادت است۔ رطب
 اللسان و عذب البیان باشد۔ المنۃ للذکر روز بروز صورت این معنی از مکان قوت
 بموطن فعل بر حسب دلخواہ ظہور نمودہ و ہوارہ امرائے اخلاص منش و حکام عدالت نژاد
 کہ نقد معاملات ایشالی بر محک قبول اشرف رسیدہ در جمیع اطراف و اقطار ممالک محروسہ
 بر شاہراہ اعتدال سلوک نمودہ و ادگتری سے دہند و ہمایا من خدمات پسندیدہ منظور
 نظرات تربیت و ترقی گشتہ بمدارج عالیہ و مراتب سامنیہ ارتقا و اعتلا سے نمایند و چوں
 سبقت عبودیت و خدمتگاری و نسبت دولت خواہی و جانپاری عمدۃ الملک رکن
 السلطنت الملکیہ موطن الدولت البہیہ مستشار الملکۃ النجا قافیہ مقرب الحضرت السلطانیہ
 و افراد اعتماد کامل الاعتقاد مور و العنایت والاحسان نظام الدین شہبازخان کہ مزاج دان
 بساط اقدس و پروردہ نظر ہائے خاص الخاص ست و از مہارئی ملازمت تا عنایت
 ہر خدمتی کہ بد و تفویض فرمودیم بنوعیکہ مرعنی فاطر اشرف ارفع بودہ بہ تقدیم رسانیدہ از
 محض راستی و درستی بہ سعادت ہائے روز بہ ممتاز است۔ درینولا بموجب فرط عنایت و
 کمال التفات حکم فرمودیم کہ حکومت و راست و اختیار رتق و تنق و قبض و بسط تمامی
 کار و بار ملکی و مالی صوبہ مالوہ کہ ضلعہ مالک و لکناست از ہام خالصات و بہات
 جاگیر و امان و زمینداران تمام و کمال بطریق استقلال بعمدۃ الملک مشارا الیہ مقرر و معوض
 باشد کہ در مہوری آل بلا و وامصار و تکثیر زراعت و محصول و تعمیر موانع و مزارع و محافظت
 سپاہیان و مرمت قلوب شکستہ و رعایت خواطر رعایا و قلع مفسدان و استیصال متردان
 و تقویت ضعیفان و تنبیہ ظالمان و تائید مظلومان و جبر متکبران مسامی جمیلہ بر وجہ اکمل و اتم
 نماید و چنان کند کہ علوفہ سپاہیان و امراد تا بیان از باب مناصب بنوعیکہ نام بنام